

- [Meandry](#)
- [Wywiady](#)
- [Recenzje](#)
- [Publikacje](#)
- [Edukatornia](#)
- [Kosmopolita](#)

- -

[Muzyka klasyczna](#) [Muzyka polska](#) [Wydarzenia](#)

W kręgu chorału sarmackiego

Rafał Mulczyński

Zdjęcie otrzymane dzięki uprzejmości gazety "Czas Chełmna", autor: PITREX

Wyjątkowej urody koncert odbył się 22 września b.r. w murach chełmińskiej fary pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Zabrzmiała na nim bowiem muzyczna kwintesencja XVII-wiecznej Rzeczypospolitej szlacheckiej, pełniącej w ówczesnej Europie rolę przedmurza chrześcijaństwa. Jednakże temperament i megalomania właściwa naszym przodkom ustąpiła miejsca pokorze i kontemplacji. A przewodnikiem ku tej postawie okazał się jeden z największych mistrzów polskiego baroku, Grzegorz Gerwazy Gorczycki.

Stało się to możliwe dzięki staraniom dyrekcji Filharmonii Pomorskiej im. Ignacego J. Paderewskiego w Bydgoszcy oraz Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Koncert ten, którego repertuar stanowiły: *Missa Rorate coeli* złożona ze skomponowanych osobno części stałych i zmiennych, *Completorium* oraz antyfony *Salve Regina* wyróżniał się na tle 51. Bydgoskiego Festiwalu Muzycznego, skupionego na muzyce romantycznej i współczesnej. Wymienione utwory zostały uzupełnione o śpiewy chorałowe pochodzące z tzw. Ksiąg Piotrkowskich. Księgi te to Graduał i Antyfonarz, zatwierdzone w roku 1621 i 1628 przez obradujący wtedy Synod Piotrkowski. Były one odpowiedzią polskiego duchowieństwa na uchwały Soboru Trydenckiego, próbującego zatrzymać postępującą deformację gregoriańskiej monodii. Zebrane w nich śpiewy, nazwane potocznie chorałem piotrkowskim są prawdziwym

polskim unikatem na skalę europejską – jakże przez nas niedocenianym. Całość weszła w skład niezwykle ciekawego projektu po nazwą *Chorał Sarmacki, czyli muzyka Grzegorza Gorczyckiego jako wkład Rzeczypospolitej Obojga Narodów w tradycję Europy Oświeconej*. Warto przy tym podkreślić, że koncert został zorganizowany na życzenie melomanów, zachwyconych wykonaniem wspomnianych dzieł kompozytora 14 grudnia 2012 roku w sali koncertowej bydgoskiej filharmonii.

Pomysłodawcą i głównym realizatorem przedsięwzięcia był Robert Pożarski – śpiewak, badacz dawnych rękopisów i kantor kościoła pokamedulskiego na warszawskich Bielanach. Podjął się niełatwego zadania odtworzenia brakujących partii w obu mszach, nie zachowały się one bowiem w całości. Następnie zaangażował *Bornus Consort*, zespół najbardziej chyba zasłużony w przywracaniu do życia polskiej muzyki dawnej. W jego skład weszli: Tatiana Pożarska – sopran; Robert Lawaty – kontratenor; Marcin Bornus-Szczyński i Robert Pożarski jako tenory oraz Stanisław Szczyński i Mirosław Borczyński w partiach basowych. Zaproszono także do współpracy kwartet wokalny *Tempus*, kierowany przez Andrzeja Borzyma juniora, oraz utworzono na potrzeby projektu Zespół Instrumentów Dawnych, składający się dwojga skrzypiec, altówki, dwóch trąbek *clarino*, puzonu basowego oraz pozytywu. Instrumentalistom przewodził w chełmińskim wykonaniu koncertmistrz Leszek Firek. Prawdziwym ewenementem okazał się natomiast Chór Sarmacki spontanicznie nazwany imieniem twórcy *Missa Rorate coeli*. W jego skład weszły bowiem osoby niezajmujące się zawodowo muzyką – lekarze, inżynierowie, chemicy, studenci, a jednocześnie zagorzali wielbiciele dawnych brzmień, zwłaszcza sztuki Gorczyckiego. Wszyscy wykonawcy spotykali się na serii warsztatów prowadzonych przez Pożarskiego, by w ich wyniku zaprezentować owoc swojej pracy szerokiej publiczności. Po prezentacjach w Warszawie, Wrocławiu i Bydgoszczy przyszedł czas na miejsce najbardziej związane z osobą kompozytora. Gorczycki bowiem w latach 1692-1694 wykładał retorykę i poezję na Akademii Chełmińskiej oraz kierował kapelą tamtejszego kościoła archiprezbiterialnego, czyli właśnie fary. Okoliczność ta zobowiązuje, stąd też cały aparat wykonawczy wzorowo stanął na wysokości zadania.

Koncert rozpoczął chorałowy introit *Rorate coeli desuper* w wykonaniu męskiej części Chóru Sarmackiego. Ta bardzo znana antyfona gregoriańska wywołuje uczucie tęsknoty za spełnieniem obietnic mesjańskich, które zabrzmiało również w chełmińskiej farze. Kwartet solistów podjął natomiast werset psalmu *Benedixisti, Domine*, po którym introit został powtórzony w wersji chóralnej. Bardzo pomysłowe okazało się również wykorzystanie techniki wykonawczej *alternatim* w *Kyrie* oraz *Gloria*. Dodawało to wykonaniu pewnego dynamizmu, jednakże przekaz całości był bardziej wyciszający, kontemplacyjny, skłaniający do zastanowienia się nad sobą. Sprzyjało temu zarówno zastosowanie dynamiki płaszczyznowej przy jednoczesnym wypukleniu kontekstu harmonicznego, jak i śpiew *a capella* w całej mszy. Ciekawy okazał się również kontrast w sposobie odśpiewania czytań mszalnych, koncert bowiem z racji tematyki przyjął formę nabożeństwa liturgicznego. O ile *Lectio* w interpretacji Marcina Bornus-Szczyńskiego przywołała na myśl tradycje bliskowschodnie, zwłaszcza żydowską o tyle śpiew Ewangelii przez Roberta Pożarskiego został utrzymany w stylu bizantyjskim. Pierwsze z czytań zostało bowiem wykonane szorstko, przy bardzo rozbudowanej ornamentyce i mającym znaczenie retoryczne udźwięcznieniu spółgłosek. W porównaniu z nim drugie zabrzmiało majestatycznie, na co pozwoliło ograniczenie ozdobników w celu podporządkowania ich zasadniczemu zrębowi melodycznemu, jak i wykorzystanie techniki głosu krytego. Oba te sposoby stanowiły wyróżnik na tle całej mszy, utrzymanej w surowym, medytacyjnym brzmieniu, pozbawionym wewnętrznych napięć. Faktycznie można było odczuć w nim atmosferę adwentu.

W drugiej części koncertu do śpiewających dołączyli instrumentalisci. Surowa, wręcz ascetyczna tkanina dźwiękowa mszy roratniej ustąpiła miejsca muzycznym fajerwerkom i splendorowi właściwemu staropolskim celebracjom. Jak powiedział Robert Pożarski, muzyka Gorczyckiego jest żywiołowa, mocna, śpiewana w *polskim kontuszu, nie we francuskich rajtuzach* i rzeczywiście

taką była tamtego wieczoru. Stało się to dzięki dumnie brzmiącym fanfaram trąbek *clarino*, wykonanym niezwykle czysto pod względem intonacyjnym, czujnej i uważnej pracy organisty jako realizatora *basso continuo*, a przede wszystkim sprawnej koordynacji Leszka Firka. Nie sposób nie docenić także starań strony wokalne. Kwartet solistów, mimo początkowego braku współpracy w *Missa Rorate coeli*, w *Sanctus* osiągnął wzajemne zrozumienie, by konsekwentnie dotrzeć w nim do ostatniej nuty. Należy wyróżnić tu sopranistkę Tatianę Pożarską, dysponującą ciekawą, gęstą barwą głosu, aczkolwiek w stosunku do pozostałych solistów używającą zbyt dużo ozdobników, oraz basa Mirosława Borczyńskiego za szlachetny, a przy tym odpowiadający wymogom wykonawczym i dopracowany technicznie śpiew. Fenomenalny okazał się Chór Sarmacki, dobrze przygotowany i naprawdę oddany realizacji projektu. Wielką przyjemnością było słuchać zarówno części wziętych z chorału piotrkowskiego, inkrustujących barokową polifonię, jak i samych partii chóralnych. Na uwagę zasługuje dobra intonacja sopranów i tenorów, będąca częstym problemem tych głosów w chórach niezawodowych, inicjatywa i dobranie kolorystyczne altów oraz skupiony, poważny wyraz basów. Wielką szkodą było wobec tego powierzenie chórowi zbyt małej ilości partii w stosunku do solistów. Twierdzenie to jest jak najbardziej uzasadnione, szczególnie po wysłuchaniu *Te lucis ante terminum* i *Salve Regina* aż do końcowej kadencji koronującej cały koncert. Sukces *Chorału Sarmackiego* był więc niewątpliwy i na pewno nie zakończy się na wykonaniu chełmińskim.

Opublikowano: 2013-12-14

Lubię to! 10

[Tweetnij](#)

drukuj tekst

Przewiń do góry lub wróć do poprzedniej strony.

Przeczytaj również

[Mozart22 czyli cykl realizacji telewizyjnych oper Wolfganga Amadeusza Mozarta](#)

["Sprawa Makropulos" po raz pierwszy w Polsce](#)

[„Chciałbym być sobą...”. Muzyka popularna: od wartości estetycznych do pozaestetycznych](#)

[aXes – Dźwięk inaczej niż zwykle](#)

[Metropolia jest Okey](#)

Wypowiedz się

Opinie mogą dodawać tylko [zarejestrowani](#) użytkownicy.

Nowości

- [Ranking z kwintą w basie, czyli muzyczne tam i z powrotem \[odcinek 4\]](#)
- [Video wykład - część XXIII. Co to jest kultura muzyczna?](#)
- [Kreacja kobiety w "Zamku Sinobrodego"](#)
- [Kilar. Geniusz o dwóch twarzach - biografia Wojciecha Kilara](#)
- [„Są takie momenty, które się zapamiętuje. A ja mam jeszcze tę manię, żeby się nimi podzielić”. Rozmowa z Jerzym Kisielewskim cz. II](#)
- [Kompozycje Tomasza Sikorskiego na Huddersfield Contemporary Music Festival](#)
- [Wyrwane z kalendarza. Krakowska Jesień Muzyczna](#)
- [Koryfeusze Muzyki Polskiej 2015 wręczone!](#)
- [Video wykład - część XXII. Muzyka postmodernistyczna 1](#)
- [Terra incognita słowem oswojana. Krzysztof Kwiatkowski, "Mistrz dźwięku i ciszy. Luigi Nono"](#)

Fundacja MEAKULTURA liczy na Wasze wsparcie finansowe. Dzięki niemu będziemy mogli promować polską twórczość muzyczną.

Prosimy o wpłaty na konto w Banku Millennium S.A.

09 1160 2202 0000 0002 2487 6324

+ SWIFT BIGBPLPW (z zagranicy)

Dopisek: Na cele statutowe Fundacji.

Przekazanie 1 procent podatku w tym roku odbywa się za pośrednictwem Fundacji RADAN. W formularzu podatkowym należy:

- 1) wpisać numer KRS Fundacji RADAN **0000283966**,
- 2) w rubryce "Cel szczegółowy 1%" prosimy o wpisanie hasła **MEAKULTURA**.

Dziękujemy!

Popularne tagi

[Barok](#) [Edukacja artystyczna](#) [Estetyka muzyki](#) [Festiwale](#) [Film i Teatr](#) [Formy muzyczne](#) [Jazz i Blues](#) [Konferencje i warsztaty muzyczne](#) [Konkursy](#) [Książki](#) [Kulturoznawstwo](#) [MEAKULTURA](#) [Must be the Music](#) [Muzyka alternatywna](#) [Muzyka filmowa](#) [Muzyka fortepianowa](#) [Muzyka instrumentalna](#) [Muzyka klasyczna](#) [Muzyka ludowa](#) [Muzyka polska](#) [Muzyka popularna](#) [Muzyka rockowa](#) [Muzyka współczesna](#) [Muzyka XX wieku](#) [Numer specjalny](#)

Partnerzy

[Zobacz nasz spot reklamowy](#)

[Kontakt i współpraca](#)

[Redakcja](#)

[Archiwum](#)

[Eurostrefa](#)

[Książka adresowa](#)

- [Kontakt](#)
- [Regulamin](#)
- [Polityka Cookies](#)

- [Kontakt i współpraca](#)
- [Redakcja](#)
- [Archiwum](#)
- [Eurostrefa](#)
- [Książka adresowa](#)

Wykonanie [Pong](#)

Czasopismo internetowe MEAKULTURA © 2012

[logowanie i rejestracja](#)

[Wydanie 193](#)

meakultura.pl

Bądź pierwszą osobą wśród znajomych, która to polubi

